

sprake was. Verder: slobbeend, *Spatula clypeata* (L.), enkele in ondiepe plassen langs de dijk; wilde eend, *Anas p. platyrhynchos* L. en wintertaling, *Anas c. crecca* L., groote troepen op dezelfde plaatsen; bergeend, *Tadorna tadorna* (L.), 1 ex. tusschen de andere eenden¹⁾; kapmeeuw, *Larus r. ridibundus* L., en zilvermeeuw, *Larus a. argentatus* L., gering aantal; groote stern, *Sterna s. sandvicensis* L., 1 ex. boven afsluitdijk; aalscholver, *Phalacrocorax carbo sinensis* (Shaw & Nodder), enkele ex.

SUMMARY.

The article gives a description of a visit to the „Wieringermeerpolder” (the first reclaimed part of the Zuider-Sea) in the breeding-period of 1932, followed by a comparison with the situation in 1931.

On a strip of territory (see for this the little map on pag. 14) — a very fine breeding-opportunity — was found: *Recurvirostra avosetta* L., a great number of pairs. *Charadrius a. alexandrinus* L., a great number, likely coming from a breeding-place in the north of the polder (see little map, Terrein I 1931), which has now disappeared.

Sterna h. hirundo L., a colony of some hundreds of pairs. *Sterna macrura* Naum., one pair between *hirundo*. *Sterna a. albifrons* Pall., only a few pairs near the *hirundo*-colony (last year a great number in the north of the polder, Terrein I 1931).

The question about the origin of the different breeding-arts and colonies (already discussed by VAN DOBBEN in this paper 4, 1932, p. 115—119) is still not cleared-up.

SLOTERDIJK, Juni 1932.

De kauw, *Coloeus monedula spermologus* (Vieill.), als holbewoner,

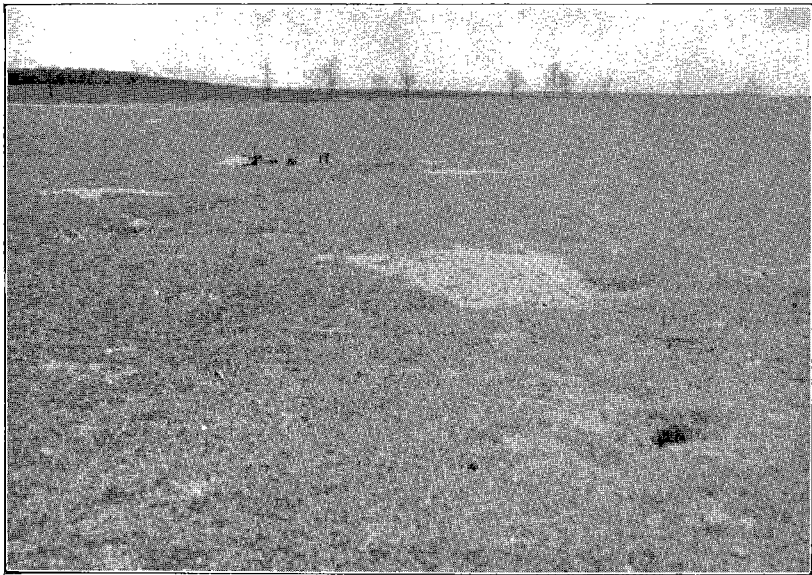
DOOR

A. B. WIGMAN.

(met plaat 2)

Begin Mei 1932 bezochten wij een terrein op „Het Deelerwoud”, eigenaar de heer H. M. A. LEBRET te Oosterbeek en

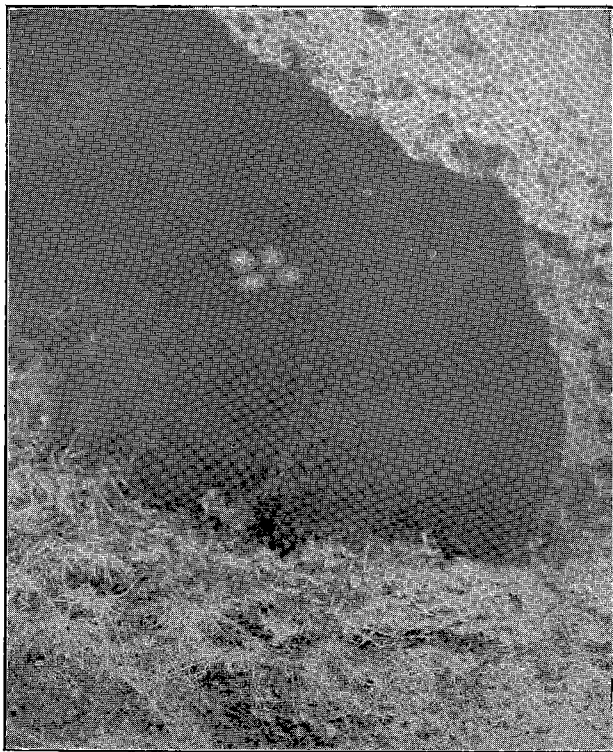
¹⁾ Noot van de Redactie. De heer J. G. VAN MARLE deelde mij 27 Juni j.l. (in litteris) mede, dat hij een donsjong van de bergeend had ontvangen, dat doodgevonden was aan het „Amstelmeer” langs de afsluitdijk Wieringen-N. Holland.

Deelen, Mei 1932.

v. d. Peppel phot.

De kauw, *Coloeus monedula spermologus* (Vieill.), als holbewoner. Overzicht der nestplaats.

Deelen, Mei 1932.

v. d. Peppel phot.

De kauw, *Coloeus monedula spermologus* (Vieill.), als holbewoner. Een blootgelegd nest.

gelegen nabij het gehucht Deelen, tusschen Hoenderloo (Veluwe) en Schaarsbergen. Het was ons ter oore gekomen, dat aldaar kauwen, *Coloeus monedula spermologus* Vieill., in verlaten konijnenholen zouden nestelen en de opzichter aan den ingang der wildbaan bevestigde dit onmiddellijk. Reeds sedert tal van jaren was dat het geval en de man vond het feit daardoor zoo gewoon, dat het hem nimmer in den zin gekomen was, er gewag van te maken. Hij verbaasde zich zelfs over mijn belangstelling in dit voor hem zoo doodgewone broedgeval.

Het terrein, waarheen wij onze schreden richtten, bleek een oude kaalslag van ettelijke tientallen hectaren oppervlakte, geheel met windhalm begroeid, die door het hier in aanzienlijken getale voorkomend edel- en damwild zeer kort wordt afgeweid. Tal van verweerde en vermolmde stompen van het dennenbosch, dat deze licht-golvende vlakte eertijds bedekte, waren nog zichtbaar.

Toen wij over den eersten richel in een vrij breede inzinking konden zien, werden we reeds dadelijk door de daar tusschen het gras zittende kauwtjes gesignaleerd en zagen tot onze verrassing telkens en telkens vogels als zwarte raketten uit den grond opschieten. Inderdaad bleken deze in de vele verlaten konijnenholen, welke als witgele plekken op het veld zichtbaar waren, te broeden. Uitelving van enkele dezer wrangen bracht ten overvloede een drietal uit vezels, hertenhaar, halmen en papierflarden bestaande nesten met nog niet volledige legsels aan het licht. Deze lagen vrij ondiep in den grond, doch bleken zich verder dan op armlengte van den ingang te bevinden. Het aantal nesten, dat deze merkwaardige ondergrondsche kolonie omvatte, werd door ons op ± 25 geschat en het is stellig, dat woningnood de oorzaak dezer aberratie heeten mag. In de omgeving bevindt zich nl. weinig geschikt houtgewas en de boomen, die er nog zijn, werden veelal reeds door kauwtjes in beslag genomen. Uit het feit, dat de aanwas dezer soort op de Veluwe de laatste jaren aanzienlijk en hinderlijk is (verdrijving van den zwarten specht door het steeds verder voortdringen in de bosschen) en de aanwezigheid der landbouw-akkers van het nabije Deelen, zoowel als het verblijf van veel grof wild, een stimuleerende factor tot vestiging vormt, valt de keuze dezer ongewone nestplaats te verklaren, ook omdat het roofwild in dit jachtveld zeer kort gehouden wordt. Overlast van water geeft voorts de hooge zandbodem wel schier nimmer, zoodat alle

voorwaarden tot ongestoorde voortplanting aanwezig kunnen worden geacht.

Behalve dit gebied vonden wij enkele weken later een paar K. M. ten Noord-Westen ervan nóg een soortgelijke nederzetting. Wij hadden toen van doen bij een havikshorst en konden uit tijdsgebrek geen nader onderzoek instellen, doch zeker broedden ook op dezen ouden kaalslag een niet gering aantal kauwen onder den grond, wat ons trouwens later door den opzichter bevestigd werd.

Hoewel deze wijze van nestelen niet geheel onbekend is en o.m. door HARTERT, THIJSSSE, Practical Handbook en in de lijst van de N. O. V. kortelings vermeld wordt, schijnt toch een dergelijke kolonie-gewijze vestiging tot de groote uitzonderingen te behooren ¹⁾.

KURZE ZUSAMMENFASSUNG.

Verfasser fand in einer grossen eingegatterten Rot- und Dammwildbahn in der Provinz Gelderland (Veluwe Süd-West) eine Niederlassung von etwa 25 Nestern der Dohle (*Coloeus monedula spermologus* Vieill.) in verlassenen Kaninchen-röhren. Die Nester befanden sich ungefähr 4 d. M. unter dem Bodem und 1 M. vom Eingang und waren zusammengestellt aus Halmen, Hirschhaar, Zeitungsfetzen u. d. Die in dieser Weise benutzten Höhlen waren ziemlich eng an einander gelegen und bildeten eine wirkliche Kolonie.

Der Boden besteht aus magerem Sand und ist mit vom Wilde kurz abgegrastem Grase bedeckt. Von Jahren stand Kiefernstangenholz darauf, nachher blieb es eine Rodung. Die weitere Landschaft weist nur sehr wenig Bäume auf, die für Dohlen geeignet sind. Anschliessende Dorfwirtschaft und Wildbahn üben eine grosse Anziehungskraft auf die Vögel aus, welche sich überhaupt in hiesiger Gegend stark vermehren und z. B. den Schwarzspecht sowie die Hohltaube vertreiben.

Weiterhin befindet sich auf dieser Besetzung noch eine ähnliche Niederlassung von geringerer Nesterzahl.

WAGENINGEN, 3 Juni 1932.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE.

De in de lijst der N. O. V. genoemde gevallen werden door SNOUCKAERT in zijn „Avifauna Neerlandica”, aanvullingen en

¹⁾ Na het zetten dezer mededeeling deed ik nog een soortgelijke waarneming op „de Hooge Veluwe”, eig. N.V. MÜLLER Expl. Mij. te Hoenderloo, waar een kauwenpaar, dat zijne, sinds ettelijke jaren benutte woonplaats (berk) door den storm ontnomen zag, in de directe nabijheid ervan een konijnenhol tot broedplaats verkoos.

verbeteringen, II (zie dit tijdschrift, 13, 1923, p. 112) overgenomen uit de „Nederlandsche Jager” van 3 en 17 Aug. 1918. Het eerste bericht betreft het landgoed „de Lichtenbeek” onder Arnhem. Er wordt gesproken van „een massa torenkraaien”, die in 1917 en 1918 „genesteld en gebroed hebben in konijnenholten, die zich tegen een helling, maar ook op den vlakken grond bevonden”. In het No. van 17 Aug. bericht dan de heer Adr. O(omen) te Nijmegen „dat in 1916 een zelfde geval voorgekomen is onder Beek,” terwijl daar tevens van een poging van een paartje in Mook gesproken wordt om „in een hol in de zandwand van de bekende oeverzwaluwkolonie aldaar te nestelen.” (t. K.)

In Friesland heb ik ook, een paar malen, kauwtjes in holten, zoowel op als in den grond broedende gevonden. Het betrof dan echter steeds één enkel paartje terwijl, in de naaste omgeving, overvloed van natuurlijke en kunstmatige (eendenkorven) nestgelegenheid bestond.

DE VRIES.

Broedbiologische waarnemingen van de baardmees, *Panurus b. biarmicus* (L.), IV,

DOOR

Dr. C. G. B. TEN KATE.

Na mijn publicaties in *Ardea*, (17, 1928, p. 81—104 en 18, 1929, p. 131—139) over de broedbiologie van den westelijken baardmees-vorm, en die in *Beiträge z. Fortpflanzungsbiologie d. Vögel* (7, 1931, p. 1—7 en p. 44—47), waarin behalve de gegevens over 1930, ook die over de vorige jaren volledigheidshalve werden verwerkt, zou ik er zeker niet toe zijn overgegaan, reeds nu wederom in dit tijdschrift dit onderwerp aan te roeren, indien ik niet in de jaren 1931 en 1932 opnieuw een aantal waarnemingen had gedaan over het interessante verschijnsel van het samenleggen van minstens 2 ♀♀ in hetzelfde nest. Ook het vinden van een nest met abnormale stand, en één met een van den norm afwijkende samenstelling, deed mij hiertoe besluiten.